

Asia: VN/20413/2026

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta Rajavartiolaitoksen rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi annetun hallituksen esityksen (HE x/2026 vp) täydentämisestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Poliisihallituksen lausunto Sisäministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Rajavartiolaitoksen rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi annetun hallituksen esityksen (HE /2026 vp) täydentämisestä

Sisäministeriö on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle Rajavartiolaitoksen rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi annetun hallituksen esityksen (HE /2026 vp) täydentämisestä.

Esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi hallituksen esitystä eduskunnalle Rajavartiolaitoksen rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi (HE /2026 vp) lisäämällä täydennettävän esityksen lakiehdotuksiin ne säännökset, joiden säätäminen edellyttää perustuslain 10 §:n kotirauhan suojaa ja luottamuksellisen viestin suojaa koskevien lakivarausten muuttamista. Perustuslain 10 §:n muuttamista koskeva hallituksen esitys (HE 50/2026 vp) on eduskunnan käsiteltävänä.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 3 lukuun lisätään säännökset uusista salaisista tiedonhankintakeinoista, joilla ei ole kytköstä perustuslakiin ehdotettaviin muutoksiin. Esityksessä ehdotetaan muutoksia myös pakkokeinolakiin.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti täydennettävässä hallituksen esityksessä ehdotettujen lakien kanssa.

1 Lausunto

Poliisihallitus on tutustunut luonnokseen hallituksen esitykseksi Rajavartiolaitoksen rikostiedustelusta. On kannatettavaa, että rikostorjuntaviranomaisten toimivaltuussäätelyssä

pyritään yhdenmukaisuuteen. Yhdenmukaiset toimivaltuudet luovat edellytyksiä yhteistyöhön. Huolellinen valmistelu varmistaa sen, että viranomaisten toimivaltuuksien rajapinnoissa ei ole aukkoja, joissa millään viranomaisella ei olisi tarvittavaa toimivaltuutta. Poliisihallitus kiinnittää kuitenkin huomiota jäljempänä mainittuihin seikkoihin.

Nyt lausuttavana oleva Rajavartiolaitoksen rikostiedustelua koskeva täydentävä hallituksen esitysluonnos noudattelee sääntelyratkaisultaan sekä perusteluiltaan poliisin rikostiedusteluhankkeen hallituksen esitystä (HE 121/2026 vp) sekä luonnosta täydentäväksi hallituksen esitykseksi.

Poliisi on Suomessa yleinen lainvalvontaviranomainen, minkä vuoksi rikostiedustelun toimivaltuuksien säätämistä poliisille on pidettävä välttämättömänä. Kokonaistiedustelun ja sisäisen turvallisuuden näkökulmasta Poliisihallituksen alaisella poliisilla tai millään muullakaan kansallisella toimijalla ei ole toimivaltuuksia rikostiedusteluun, joilla torjuttaisiin yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaavaa rikollisuutta. Vakavimpien rikosuhkien osalta onkin tältä osin merkittävä aukko viranomaisten kyvyssä torjua rikollisuutta ennalta. Tätä toimivaltuusaukkoa korjaisivat Poliisihallituksen alaisen poliisin rikostiedustelulainsäädäntö, nyt lausuttavana oleva Rajavartiolaitoksen rikostiedustelulainsäädäntö sekä aiemmin lausuttavana ollut esitys Tullille esitettävästä rikostiedustelulainsäädännöstä.

Vaikka toimivaltuusaukkojen välttämiseksi on perusteltua, että toimivaltuudet olisivat rajapinnoiltaan hieman limittäisiä, valmistelussa tulee huolehtia siitä, ettei eri viranomaisille säädetä tarpeettomasti päällekkäisiä rikostiedustelutoimivaltuuksia. Toimivaltuuksien päällekkäisyys rikostiedustelun kohteiden osalta loisi haasteita rikostiedustelutoiminnan koordinaatiolle eikä resurssien käytön näkökulmasta olisi tarkoituksenmukaista.

Sisäministeriön rikostiedustelun lainsäädäntöhankkeessa rikostiedustelun toimivaltuuksia on esitetty keskusrikospoliisin toimivaltuuksiksi. Hallituksen esityksessä (HE 121/2026 vp) ehdotetun poliisilain 5b 3 §:n (Rikostiedustelun kohteet) 1 momentin mukaan rikostiedustelun kohteena on yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaava järjestäytynyt rikollisuus. Poliisin hallinnosta annetun lain 9 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan keskusrikospoliisin tehtävänä on torjua kansainvälistä, järjestäytynyttä, ammattimaista, taloudellista ja muuta vakavaa rikollisuutta. Keskusrikospoliisi on ainoa

viranomainen, jonka lakiin perustuvaksi tehtäväksi on määritelty järjestäytyneen rikollisuuden torjunta.

Lausuttavana olevassa esityksessä Rajavartiolaitoksen rikostiedustelun kohteeksi esitetään 3 a luvun 57 c §:n mukaisesti seuraavaa: Rajavartiolaitoksen rikostiedustelun kohteena on yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaava laittomaan maahantuloon tai ihmiskauppaan liittyvä järjestäytynyt rikollisuus ja muu vakava rikollisuus. Poliisihallituksen käsityksen mukaan, kun kyse on nimenomaan järjestäytyneestä rikollisuudesta, tällainen rikollisuus sisältyisi myös poliisin rikostiedustelun kohteisiin.

Poliisihallitus on aiemmassa lausunnossaan Tullin rikostiedustelusta esittänyt vastaavan huomion Tullille esitettyjen rikostiedustelun kohteiden osalta. Lausuttavana olevan Rajavartiolaitoksen rikostiedustelun osalta on kuitenkin todettava, että rikostiedustelun kohteet on määritelty täsmällisemmin ja tarkkarajaisemmin kuin Tullia koskevassa esityksessä: Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvat rikokset on määritelty laki rikostorjunnasta rajavartiolaitoksessa 4 §

mukaisesti tarkkarajaisemmin kuin tullirikos ja Rajavartiolaitoksen rikostiedustelu kohdistuisi aiemmin todetun mukaisesti rajatusti laittomaan maahantuloon tai ihmiskauppaan.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan jatkovalmistelussa on tarpeen kiinnittää huomiota keskusrikospoliisin laissa säädettyyn tehtävään sekä HE 121/2026 esitettyihin rikostiedustelun kohteisiin. Rinnakkaisen toimivaltuuden luominen tulee perustella erityisesti siitä näkökulmasta, mitä lisäarvoa se tuottaisi yksilön ja yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaavan vakavan rikollisuuden torjunnalle. Rinnakkainen toimivalta järjestäytyneeseen rikollisuuteen kohdistuvan rikostiedustelun osalta ei antaisi Rajavartiolaitokselle yleistä toimivaltaa järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan; rikostiedustelun kohteena

olevan rikollisuuden täytyy kuulua Rajavartiolaitoksen rikostorjuntatoimivaltaan ja järjestäytyneen tai muun vakavan rikollisuuden täytyy liittyä laittomaan maahantuloon tai ihmiskauppaan.

Esityksen 3 a luvun 57 v § (Yhteistyö keskusrikospoliisin kanssa), 57 w § (Ilmoitusvelvollisuus keskusrikospoliisille), 57 x § (Rikostiedustelun siirtäminen keskusrikospoliisille tai Tullille) sekä 57 y § (Tiedustelutoiminnan yhteensovittaminen) ovat kannatettavia ja välttämättömiä rikostiedustelun päällekkäisen toiminnan estämiseksi ja tarkoituksenmukaisen toteuttamisen näkökulmasta. Pykälät myös tasapainottavat omalta osaltaan keskusrikospoliisin ja Rajavartiolaitoksen rikostiedustelun rajapintojen limittäistä soveltamisalaa.

Poliisihallitus kiinnittää huomiota siihen, että poliisin rikostiedustelulainsäädännössä on esitetty rikostiedustelun keskittämistä keskusrikospoliisiin. Esitetyn poliisilain 5 b luvun 1 §:n (Soveltamisala) mukaisesti ”Tässä luvussa säädetään keskusrikospoliisin tiedonhankinnasta...” Eli kyse on keskusrikospoliisin toimivaltuuksista. Rajavartiolaitoksen osalta sen sijaan esitetään, että kyse olisi koko Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksista. Laki rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa 3 a luvun 57 a §:ssä (Soveltamisala) säädettäisiin seuraavaa ”Tässä luvussa säädetään Rajavartiolaitoksen tiedonhankinnasta...”. Soveltamisalan osalta kyse on merkittävästä erosta. Vaikka 57 d §:n 2 momenttiin esitetään säännöstä, jonka mukaan: ”Rajavartiolaitoksen esikunta johtaa ja ohjaa Rajavartiolaitoksen rikostiedustelua ja määrää rikostiedustelua toteuttavan hallintoyksikön.”, soveltamisala poikkeaa sääntelyratkaisultaan poliisin rikostiedustelua koskevasta esityksestä. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan myös Rajavartiolaitoksen osalta olisi jatkovalmistelussa syytä pyrkiä samanlaiseen sääntelyratkaisuun kuin poliisilain osalta on esitetty, eli rikostiedustelua toteuttava hallintoyksikkö määritellään laissa. Sääntelyratkaisulla varmistetaan toiminnan oikeusvarmuus, valvonta ja rikostiedustelun koordinaatio rikostiedustelua

toteuttavien viranomaisten välillä.

2 Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 3 lukuun esitettävät muutokset

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalakiin esitetään pääsääntöisesti samoja lisäyksiä ja muutoksia kuin poliisilain 5 lukuun on esitetty säädettäväksi. Esitetyissä säännöksissä on kuitenkin myös eroavaisuuksia.

Esitettyjen muutosten osalta voi todeta samaan tapaan kuin poliisin osalta: 3 lukuun lisättäväksi ehdotetut säännökset paikkatiedustelusta, telekuuntelusta, tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta, osallistuvan tietolähteen käytöstä ja sijaintitiedon hankkimisesta ovat Rajavartiolaitoksen rikoksia estävän suorituskyvyn kannalta merkittäviä muutoksia. Jatkossa Rajavartiolaitoksella olisi

nykyistä paremmat edellytykset hankkia tietoa ja estää vakavimpia, Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan toimivaltaan liittyviä rikoksia.

Vaikka Rajavartiolaitoksella jatkossa olisikin nykyistä tehokkaammat salaisen tiedonhankinnan keinot yksittäisen rikoksen estämiseksi, keinot eivät poista tarvetta säätää uuden 3 a luvun mukaisesta uhkaperusteisesta rikostiedustelusta, jolla ennalta estettäisiin yksilön ja yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti vaarantavaa vakavaa rikollisuutta.

Esitettävien uusien salaisten tiedonhankintakeinojen (paikkatiedustelu, osallistuvan lähteen käyttö ja sijaintitiedon hankkiminen) lisäksi merkittävä muutos olisi myös telekuuntelun ja tietojen hankkimisen telekuuntelun sijasta toimivaltuuksien säätäminen salaisiksi tiedonhankintakeinoiksi rikoksen estämiseksi. Voimassa olevassa lainsäädännössä

edellä mainitut keinot eivät sisälly 3 luvun salaisiin tiedonhankintakeinoihin. Edellä mainitut keinot tulisivat olemaan myös 3 a luvun Rajavartiolaitoksen uhkaperusteisen rikostiedustelun rikostiedustelukeinoja. Telekuuntelu on merkittävä salainen tiedonhankintakeino niin sanotun sisältötiedon hankkimiseksi.

Paikkatiedustelu 35 a §

Paikkatiedustelun osalta esitetty sääntelyratkaisu poikkeaa poliisilakiin esitetystä keskeisesti sen osalta, että paikkatiedustelua ei saisi kohdistaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan. 3 luvun 35 a:n § 1 momentissa ilmaistaan tämä kategorinen kielto: ”Paikkatiedustelua ei saa toimittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä

tilassa”. 3 a luvun 57 d §:n 3 momentin mukaan ”Suunnitelmallista tarkkailua, peiteltyä tiedonhankintaa, teknistä kuuntelua, teknistä katselua ja paikkatiedustelua ei saa kohdistaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan.” Paikkatiedustelun osalta esityksen yleisperusteluissa kuitenkin viitataan myös päinvastaiseen sääntelyratkaisuun, jossa

paikkatiedustelu olisi sallittua pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa.

35 a § 5 momentissa esitetään säädettäväksi seuraavaa: ”Rajavartiolaitoksella on 2–4 momentin estämättä oikeus paikkatiedusteluun, jos se on välttämätöntä henkilön henkeä tai terveyttä uhkaavan välittömän vaaran torjumiseksi.” Esityksen säädöskohtaisissa perusteluissa todetaan sivulla 77: ”Edellä ehdotettavassa 2 momentissa säädettäisiin py

syväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa tehtävän paikkatiedustelun edellytyksistä...” Säädöstekstissä ei kuitenkaan ole tämän sisältöistä 2 momenttia, vaan 1 momenttiin sisältyy aiemmin mainittu kielto paikkatiedustelun toimittamisesta pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa. Jatkovalmistelussa olisikin syytä kiinnittää huomiota esityksen sisältämiin ristiriitaisuuksiin kokonaisuudessaan.

Vaaran torjuminen salaisen tiedonhankinnan perusteena

Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti Rajavartiolaitos saa toteuttaa teknistä kuuntelua, teknistä seurantaa ja teknistä katselua henkeä tai terveyttä uhkaavan välittömän vaaran torjumiseksi, jos se on välttämätöntä Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan toimenpiteen turvallisesti

suorittamiseksi ja toimenpiteen suorittajan, kiinni otettavan tai suojattavan henkilön henkeä tai terveyttä uhkaavan välittömän vaaran torjumiseksi. Tällaisia tapauksia on perinteisesti kuvattu niin sanotuiksi rynnäkökuuntelun tai -katselun tilanteiksi ja tilanteet on kytketty Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan toimenpiteisiin.

Lausuttavana olevassa esityksessä vastaavantyyppistä perustetta ehdotetaan kauttaaltaan salaisten tiedonhankintakeinojen käytön perusteeksi. Esimerkiksi ”Rajavartiolaitokselle voidaan lisäksi antaa lupa telekuunteluun, jos se on välttämätöntä henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vaaran torjumiseksi.” Esitetty vaaran torjumisen peruste poikkeaisi voimassa olevasta lainsäädännöstä ja on nykyistä perustetta laajempi. Esityksen perusteluissa kuitenkin perustellaan tällaista tilannetta lähinnä ”rynnäkökuuntelun” perusteluilla.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan jatkovalmistelussa olisi syytä kiinnittää huomiota ”vaaran torjumiseen” salaisten tiedonhankintakeinojen käytön perusteena ja perustella tätä käyttöperustetta laajemmin. Esityksen perusteella näytetään ehdotettavan useiden salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämistä henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi myös ilman nimenomaista yhteyttä Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvaan rikokseen tai Rajavartiolaitoksen rikostorjuntatoimen turvalliseen suorittamiseen. Tarpeen olisi myös ilmaista Rajavartiolaitoksen tehtävät, joiden suorittamiseksi toimivaltuuksia edellä mainitulla perusteella käytettäisiin.

Osallistuvan lähteen käyttö

Osallistuvan lähteen käytöstä esitetään säädettäväksi 3 luvun 36 c §:ssä. Tietolähde saisi yksittäistapauksessa rikoksen estämiseksi osana 36 §:n 2 momentissa tarkoitettua tietolähteen ohjattua käyttöä Rajavartiolaitoksen ohjauksessa ja valvonnassa toteuttaa tiettyjä laissa mainittuja toimenpiteitä Rajavartiolaitoksen päätöksellä. Päätöksenteosta esitetään säädettäväksi 36 e §:ssä, jonka mukaisesti Rajavartiolaitoksessa päätöksentekijänä toimisi Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston osastopäällikkö tai apulaisosastopäällikkö. Osallistuvan tietolähteen käyttö olisi myös Rajavartiolaitoksen uhkaperusteisen rikostiedustelun rikostiedustelukeino.

Laki rikostorjunnasta rajavartiolaitoksessa 7 § 1 momentin mukaan ”Rajavartiolaitoksen on ilmoitettava poliisille rikoksen estämiseen ja selvittämiseen liittyvän toiminnan aloittamisesta sekä siihen liittyvien tässä laissa ja pakkokeinolaissa tarkoitettujen salaisten tiedonhankintakeinojen ja salaisten pakkokeinojen käyttämisestä.” 8 §:ssä säädetään rikoksen estämisen ja selvittämisen siirtämisestä poliisille tai Tullille. Edellä kuvattu koskisi myös 3 luvun mukaista osallistuvan lähteen käyttöä. 3 a luvussa on esitetty säädettäväksi aiemmin mainitun mukaisesti yhteistyöstä keskusrikospoliisin kanssa, ilmoitusvelvollisuudesta keskusrikospoliisille, rikostiedustelun siirtämisestä keskusrikospoliisille tai Tullille sekä tiedustelutoiminnan yhteensovittamisesta.

Osallistuvan lähteen käyttämisestä on esitetty säädettäväksi samanaikaisesti myös muissa rikostorjuntaviranomaisten salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskevissa lakiesityksissä: Eduskunnan käsiteltävänä on oikeusministeriön esitys pakkokeinolain muuttamisesta (HE 98/2026 vp), jonka mukaisesti esitetään osallistuvan lähteen käyttöä salaiseksi pakkokeinoksi rikosten selvittämiseksi poliisin, Rajavartiolaitoksen ja Tullin toimivaltuudeksi. Sisäministeriön lainsäädäntöhanke poliisin rikostiedustelusta esittää osallistuvan tietolähteen käyttöä poliisilain 5 luvun salaiseksi tiedonhankintakeinoksi, jolloin kyse olisi Poliisihallituksen alaisen poliisin ja Suojelupoliisin toimivaltuudesta. Poliisilakiin esitettävän uuden 5 b luvun mukaisesti uhkaperusteisessa rikostiedustelussa osallistuvan lähteen käyttö olisi keskusrikospoliisin

rikostiedustelukeino. Oletettavasti myös valtiovarainministeriö on esittämässä vastaavaa sääntelyä Tullin salaiseksi tiedonhankintakeinoksi ja rikostiedustelukeinoksi.

Tietolähteen ohjattu käyttö on voimassa olevan lainsäädännön perusteella kaikkien rikostorjuntaviranomaisten toimivaltuus rikoksen selvittämiseksi (PKL) ja rikoksen estämiseksi (viranomaiskohtainen sääntely). Ohjatun käytön päätöksenteosta säädetään edellä mainituissa laeissa. Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti ohjatusta käytöstä päätetään kussakin toimivaltaisessa viranomaisessa.

Koska osallistuvan lähteen käyttöä esitetään edellä kuvatuslaisesti useissa eri lainsäädäntöhankkeissa, Poliisihallituksen näkemyksen mukaan on tärkeää, että päätöksenteon osalta lainsäädäntöhankkeissa yhteensovitetään päätöksentekoa koskeva sääntely ja varmistetaan päätöksenteon loogisuus. Toiminnan koordinaation kannalta tärkeää on, että Rajavartiolaitos ennakkollisesti yhteensovittaa osallistuvan lähteen käyttöä koskevat operaatiot ennen toiminnan aloittamista keskusrikospoliisin kanssa.

3 Esitettävä 3 a luku, rikostiedustelu vakavan rikollisuuden torjumiseksi

Täydentävässä esityksessä Rajavartiolaitoksen 3 a luvun mukaisia rikostiedustelukeinoja esitetään täydennettäväksi niillä keinoilla, joista uhkaperusteiseen rikostiedusteluun esitetyt täydennykset ovat kytköksissä ehdotettuun perustuslain 10 §:n muuttamiseen. Esityksen mukaan uhkaperusteisesti käytettävät rikostiedustelukeinot, joiden säätäminen edellyttää perustuslain 10 §:n luottamuksellisen viestin suojaa koskevien lakivarausten muuttamista, olisivat telekuuntelu, tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta, televalvonta, yhdistymistietojen hankkiminen, tekninen kuuntelu ja tekninen laitetarkkailu.

Näiden ja jo edellä mainittujen salaisten tiedonhankintakeinojen säätämisen myötä Rajavartiolaitoksen rikostiedustelukeinot olisivat 57 b §:n mukaisesti telekuuntelu, tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta, televalvonta, yhdistymistietojen hankkiminen, sijaintitiedon hankkiminen, suunnitelmallinen tarkkailu, peitelty tiedonhankinta, tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta, tekninen laitetarkkailu, teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen, yksinomaan tietoverkossa tehtävä peitetoiminta, yksinomaan tietoverkossa tehtävä valeosto, valvottu läpilasku, ohjattu tietolähdetoiminta, osallistuvan tietolähteen käyttö sekä paikkatiedustelu ja siihen liittyvä haltuunotto, jäljentäminen ja asiakirjan tarkastelu. Rikostiedustelukeinot siis vastaisivat niitä keinoja, joita keskusrikospoliisin rikostiedustelukeinoiksi on esitetty poliisilain uuteen 5 b lukuun, sillä erotuksella, että Rajavartiolaitoksen peitetoiminnan ja valeoston voi toteuttaa yksinomaan tietoverkossa.

Rajavartiolaitoksen täydentävästä esityksestä voidaan todeta samoin kuin poliisilain 5 b luvun osalta Poliisihallitus on aiemmin lausunut: Niiltä osin kuin uuteen 3 a lukuun esitettävät täydennykset ovat riippuvaisia eduskunnan käsiteltävänä olevan perustuslain 10 §:n muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 50/2026 vp) etenemisestä, Poliisihallitus toteaa esitettävien täydennysten olevan välttämättömiä tehokkaan uhkaperusteisen rikostiedustelun toteuttamiseksi. Rajavartiolaitoksen operatiivisen toiminnan kannalta muuttuneessa turvallisuusympäristössä on tärkeää, että myös nämä muutokset tulisivat voimaan 1.6.2027.

Rikostiedustelulainsäädännön tehokkuuden kannalta olisi välttämätöntä, että perustuslakia muutettaisiin lisäämällä perustuslain 10 §:n 3 ja 4 momentteihin rajoitusperuste, joka mahdollistaisi kotirauhan suojan ja luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan rajoittamisen tiedon hankkimiseksi yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaavan

vakavan rikollisuuden torjumiseksi.

Vaikka nykyisen perustuslain puitteissa voidaan säätää tehokkaista rikostiedustelukeinoista, on korostettava, että tiedonhankinta on kokonaisuus, jossa eri tiedonhankintakeinoilla laissa säädettyjen edellytysten täytyessä hankitaan tietoa. Nykyisellään vain harvinaisissa tilanteissa yksittäisen tiedonhankintakeinon käyttäminen tuottaa tarvittavat tiedot. Useimmissa tilanteissa rikostorjuntaviranomainen joutuu käyttämään rinnakkaisiatiedonhankintakeinoja riittävien tietojen ja kokonaiskuvan muodostamiseksi. Tiedonhankintaa voisi kuvata ”palapeliksi”, jossa eri tiedonhankintakeinoilla hankitaan kokonaisuudesta tarvittava tieto. Jos kokonaiskuva jäisi puutteelliseksi, Rajavartiolaitoksen ei olisi mahdollista tietojohteisesti kohdistaa toimenpiteitä, jolloin toimenpiteet kohdistuisivat pahimmassa tapauksessa väärin mitoitettuina, vähemmän merkityksellisiin tai väärin kohteisiin.

Edellä kuvattu liittyy keskeisesti siihen, että rikolliset toimijat ovat erittäin hyvin tietoisia rikostorjuntaviranomaisten toimivaltuuksista ja niiden rajoista. Tämä koskee erityisesti järjestäytyneen ja muun organisoidun rikollisuuden toimijoita, jotka harjoittavat yksilön ja yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti vaarantavaa rikollista toimintaa. Toimijat pyrkivät

suojaamaan toimintaansa välttääkseen viranomaisten tiedonhankinnan.

Vaikka Rajavartiolaitokselle esitetään vastaavia rikostiedustelukeinoja kuin keskusrikospoliisille, 3 a luvussa on eräiden keinojen käyttöä rajoitettu poliisilain 5 b luvusta poikkeavalla tavalla. Rikostiedustelukeinojen käytön edellytyksiä koskevan 57 d §:n 3 momentinmukaan suunnitelmallista tarkkailua, peiteltyä tiedonhankintaa, teknistä kuuntelua, teknistä katselua ja paikkatiedustelua ei saa kohdistaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan. Poliisilain 5 b luvun osalta teknisen kuuntelun ja paikkatiedustelun osalta ei ole esitetty vastaavaa rajoitusta.

Rajoitusta on perusteltu esityksen perusteluissa sivulla 141 viittauksella poliisilain 5 luvun 3 §:ään (Salainen tiedonhankinta rikoksen paljastamiseksi), perusterikosluetteloon viittaamalla. 3 §:ää on kuitenkin esitetty muutettavaksi ja muutoksen myötä ensimmäistä momenttia on esitetty muutettavaksi muotoon ”Tässä luvussa säädettyjä keinoja saadaan käyttää sellaisten rikosten paljastamisessa, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kymmenen vuotta vankeutta.” Rajavartiolaitoksen tutkintavastuulle kuuluvista rikoksista törkeä ihmiskauppa täyttäisi tämän edellytyksen. Poliisilain 5 luvun 3 § ei myöskään rajoittaisi poliisilain 5 b luvun rikostiedustelukeinojen käyttöä vaan poliisilain 5 b luvun 2 §:n 2 momentin mukaisesti 5 b luvussa säädetään siitä, millä edellytyksillä rikostiedustelukeinoja käytetään rikostiedustelussa.

Poliisihallitus kiinnittää huomiota 57 d §:n 3 momentin sisältöön myös peitellyn tiedonhankinnan osalta. Jatkovalmistelussa voisi huomioida, että aiemmin lausunnolla olleessa poliisilaki 5 a lukua (siviilitiedustelu) koskevassa hallituksen esityksessä peitellyn tiedonhankinnan sallittavuus on arvioitu 3 a luvusta poikkeavasti ja olisi asunnon käyttäjän myötävaikutuksella sallittua.

Poliisihallituksen käsityksen mukaan alun perin peittelystä tiedonhankinnasta säädettäessä kieltoa kohdistaa toimenpide pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan ei ole kovinkaan syvällisesti perusteltu.

Operatiivisesti kyse olisi hyvin lyhytaikaisesta toimenpiteestä esimerkiksi siitä, että lähetin roolissa toimiva virkamies toimittaa paketin asunnon kynnyksen yli asunnon käyttäjänpyynnöstä.

Ylipelkonen Jari
Poliisihallitus